24/01/2020

Ο θάνατος του Αλή Πασά

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Στις 24 Ιανουαρίου του 1822 ο Αλή Τεπελενλής, Πασάς των Ιωαννίνων έπεσε νεκρός στο νησί της λίμνης , ύστερα από πολύμηνη και σκληρή μάχη εναντίων των σουλτανικών στρατευμάτων. Αυτό ήταν το τέλος του αναμφισβήτητα πιο σπουδαίου Πασά της πόλης, που με τη δράση του άλλαξε την ιστορία της.
Ο Κώστας Νικολαΐδης στο βιβλίο του «Τα Γιάννινα» εξιστορεί τα γεγονότα που συνέβησαν εκείνο τον Γενάρη στη πόλη μας και οδήγησαν στον θάνατο του Αλή Πασά.

«Στο κελί που σκοτώθηκε ο Αλής. – Η πολιορκία και ο χαλασμός του Νησιού.

Ο σουλτάνος της Τουρκίας Μαχμούτ ο Β’, λίγο προτού αρχίσει η Ελληνική Επανάσταση του 21, θέλησε να υποτάξει τους ανεξάρτητους πασιάδες της αυτοκρατορίας που δεν υπάκουαν στην κεντρική εξουσία και οι περιοχές τους αποτελούσαν σχεδόν ανεξάρτητα κράτη. Τρεις ήταν οι σπουδαιότεροι από αυτούς: Ο Μεχμέτ Αλής της Αιγύπτου, ο Πασβάνογλου του Βιδινίου (Σερβίας) και ο Αλήπασιας των Γιαννίνων.
Το Μάιο του 1820 ο σουλτάνος εξέδωκε το φιρμάνι με το οποίο κηρύσσονταν ο

Αλής ένοχος προδοσίας και καλούνταν μέσα σε 40 μέρες να παρουσιαστεί στην Πόλη και να απολογηθεί. Ο Αλής δεν παρουσιάσθηκε. Ορίσθηκε νέος πασιάς των Γιαννίνων ο Τουρικογιαννιώτης Πασόμπεης, άσπονδος εχθρός του Αλή και διατάχθηκαν 7 πασιάδες με τον Πασόμπεη επικεφαλής, να εξοντώσουν τον Αλήπασια στο Κάστρο των Γιαννίνων. Αρχίζει η πολιορκία, η οποία κράτησε μέχρι το Γενάρη του 1822.

Το Μάρτιο του 1821 αντικαταστάθηκε ο Πασόμπεης και ορίσθηκε αρχιστράτηγος των σουλτανικών στρατευμάτων ο Χουρσίτ, πασιάς στο Μωριά. Ο Χουρσίτ περισφίγγει τον Αλή. Καταλαμβάνει το Πέραμα. Ξεκαθαρίζει από τους οπαδούς του Αλή το Στρούνι και τις Λιγκιάδες. Τώρα είναι η σειρά του Νησιού, το οποίο έγινε πεδίο συγκρούσεων των αντιπάλων. Στη λίμνη μάλιστα σημειώθηκαν και ναυμαχίες όπου χρησιμοποιήθηκαν τα μικρά καΐκια των Νησιωτών, αλλά και καράβια που μετέφερε ο Χουραίτ σύσσωμα από τις ελληνικές θάλασσες.

Το Νησί βρίσκεται στο κέντρο των πολεμικών επιχειρήσεων και ο Χουρσίτ με τα κανόνια του από την περιοχή του αγίου Νικολάου Αγοράς, βομβαρδίζει το Νησί και ενεργεί αποβάσεις. Οι Αλβανοί του Αλήπασα, αντεπιτίθενται και κατόρθωναν μάλιστα να ρίξουν στη λίμνη τους επιτιθέμενους. Καινούριες δυνάμεις αποβιβάζει στο Νησί ο Χουρσούτ και αναγκάζει τους Αλβανούς να κλειστούν στο μοναστήριιτου αϊ – Λιά.
Το Νησί καταλαμβάνεται από το Χουρσίτ. Οι Νησιώτες σκλαβώνονται και ακολουθεί γενική λεηλασία. Ο σύγχρονος Γιαννιώτης ποιητής γράψει:
«Έγδυον τους ανθρώπους, τους έπαιρναν κι αυτά
που ήσαν φορεμένοι.
Εμπήκαν στα μοναστήρια, λιμούριαζαν κι αυτά,
χάνουν των ηγουμένων τυραγνία δυνατά,
δια να μαρτυρήσουν για γρόσια και φλωριά,
αν έχωσι κρυμένα σε καμιά μεριά».

Στο ευαγγέλιο του ναού του Ιωάννη Προδρόμου γράφει ο ηγούμενος Ανανίας:
«απριλιου 30 1821» εσκλαβωθη το νησι εξετιας του Αλη πασα και εχαλασαν τα μοναστήρια εκ θεμεληον και εκαψαν καλογερους και ελεηλατησαν τα ιερα σκεβη τον εκλησηον ολα και με τοπηα κουμπαράδες μας εβαρουσαν απο περα απο στρουνι και σκλαβους μας πηραν και μας εξαγορασαν πησο ο ρασητ πασιας απο εκατονπενηντα γροσια τον ανθρωπον και μας αφισεν εδιακονεβαμαν ης τις χωρες και μεναν χρονον παλην γηρησαμαν εις τα μοναστήρια και βαλαμαν νεαν καταστασιν απο καθε τη ως νεοι κτητορες και εστω εις ενθυμηοιν».
«Ανανιας ηγουμενος πανιελεημον και του προδρομου εγραψα ευχεστε αδελφοι και μη καταραστε».

Στις 5 Μαΐου του 1821 γράφει στον Γιαννιώτη άρχοντα και προεστό Σταύρο Ιωάννου ο επικεφαλής των γουναράδων:
«Και δια τον ανεψιόν τον δεσπότη τον διάκον, τον έκοψαν εις το Νησί και άλλους Νησιώτες, εχαλάστηκαν έως δέκα πέντε νομάτοι απάνω εις τον ανακατεμόν (στη σύγκρουση) και οι απολειφθέντες όλοι εσκλαδώθηκαν, (τόσον οι Νησιώτες ωσάν οι Ιωαννίτες όπου βρίσκονταν εκεί, άντρες, γυναίκες και παιδιά, όλοι σκλαβώθηκαν όμως, ας είναι πολύχρονος ο υψηλότατος Βεζύρης Ρεσίτ πασιάς επρόσταξεν και τους ξαγοράζει από το χαζινέ του (από το ταμείο του) με γρόσια διακόσια πενήντα τον έναν μέγαν και μικρόν και τους ελευθερώνει, ειδέ από το βιόν τους, όλος ο ντουνιάς (κόσμος) όπου βρίσκονταν, τόσον Νησιώτες, οσάν και Ιωαννίτες, μόνον με τα κορμιά τους εβήκαν».

Άλλος Νησιώτης, ο κυρ Πέτρος ο Νησιώτης, αφού κρατήθηκε μαζί με τον ηγούμενο της Ελεούσας και με τον αδελφό του και τους πίεζαν οι Τούρκοι του Χουρσίτ να μαρτυρήσουν το βιό τους, γράφει προς τον Σταύρο Ιωάννου από το Αρχιμαντρειό όπου κατέφυγε:
«μόνον σου φανερώνω την γυμνότητα μου και όχι περισσότερον παρακαλώ, αδελφέ, να δώσεις του κυρ Ανάσταση τριάντα γρόσια τα οποία έλαβον δια να αγοράσω μίαν κάπαν να κοιμούμαι τη νύκτα να μην αποθάνω…».

Το τέλος του Αλήπασια στο κελί του Παντελεήμονα.
Με το τέλος του 1821 ολόκληρη η αλβανική φρουρά του Κάστρου προσχώρησε στο Χουρσίτ. Όλοι τον εγκαταλείπουν. Έμαθε και το άλλο: Ο Χουρσίτ -έπιασε τα παιδιά του, το Μουχτάρ και το Βελή καθώς και το παιδί του Βελή το Μεχμέτ, τους έκοψε τα κεφάλια -και τα έστειλε στην Πόλη.
Ο Αλής αναγκάστηκε, χωρίς συνάμεις τώρα, να εγκαταλείψει το εξωτερικό φρούριο και κλείστηκε στο εσωτερικό, στο Ιτς Καλέ.
Ήταν εύκολο στο Χουρσίτ να καταλάβει και το εσωτερικό φρούριο. Ενδιαφέρονταν όμως για τους θησαυρούς του Αλή, που τους είχε κρυμμένους στις υπόγειες στοές.

Έρχεται ο Γενάρης του1822. Στο Κάστρο είχε απομένει ο Αλής με 20 μονάχα άντρες και με την αγαπημένη του Κυρα – Βασιλική.
Ο Χουρσίτ, για να βρει άθικτους τους θησαυρούς, άρχισε με απεσταλμένους τις διαπραγματεύσεις με τον Αλή. Ο Αλής του μήνυσε ότι θα παραδινόταν αν έπαιρνε φιρμάνι από το σουλτάνο να πάει στην Πόλη να απολογηθεί. Και τότες ο ίδιος θα παραδώσει στον πασιά τους θησαυρούς του.
Μάλιστα, στον απεσταλμένο του Χουρσίτ τον κατέβασε στα υπόγεια του Κάστρου, όπου 800 βαρέλια μπαρούτης και 160 κασόνια γιομάτα σφαίρες ήταν σωριασμένα και δίπλα τους ορθός ο Σελήμ Τσιάμης, έμπιστος του Αλή, με φανάρι αναμμένο, ήταν έτοιμος με προσταγή του να ανατίναξει το Κάστρο.
Ο Χουρσήτ (δέχτηκε τις προτάσεις υποταγής του Αλή, κηρύχτηκε προσωρινή ανακωχή, σταμάτησαν οι εχθροπραξίες, έως ότου έρθει από την Πόλη η αμνηστία.
Αρχές του Γενάρη του 1822, ο Χουρσίτ μήνυσε στον Αλή, ότι για να πετύχουν την αμνηστία από τον σουλτάνο καλό θα ήταν να απομακρυνθεί με τους ανθρώπους του από το Κάστρο και να πάει ελεύθερος στο Νησί. Δέχτηκε ο Αλής. Ούτε μπορούσε να κάνει και τίποτε άλλο. Έλπιζε στην αμνηστία. Προτού αφήσει το Κάστρο, κατέβηκε στα υπόγεια και είπε στο Σελήμ Τσιάμη:
– Το Κάστρο είναι στα χέρια σου. Αν δεν είδεις αυτό το κομπολόι, να μη το παραδώσεις. Αν με σκοτώσουν στο Νησί, εσύ να τα τινάξεις όλα στον αέρα.
Δίπλα του στέκονταν ο πολυαγαπημένος εγγονός του, ο Ισμαήλ, γιος του Βελή. Τον χάιδεψε στα μάγουλα και του παράδωκε την εξουσία στο Κάστρο. Ύστερα πήρε μαζί του το Θανάση Βάγια, 12 άντρες που του έμειναν πιστοί, την ωραία Κυρά – Βασιλική, κατέβηκε τις σκάλες του Κάστρου, μπήκε στο καΐκι και αποβιβάστηκε στο Νησί. Ήρθε και κάθισε με τη συνοδεία του, στο κελί του μοναστηριού του Παντελεήμονα.
Σε λίγες μέρες έστειλε ο Χουρσίτ την είδηση στον Αλή, πως έφθασε από το σουλτάνο το φιρμάνι της αμνηστίας και ότι έρχεται επιτροπή να του το παραδώσει.
Ο Αλής περιμένει με αγωνία να ιδεί το φιρμάνι της αμνηστίας και στέλλει στο Κάστρο τον Κώστα Μπότσαρη να ειπεί στο Σελήμ Τσιάμη πως χωρίς το κομπολόι το Κάστρο να μη το παραδώσει.

Ο Κώστας Μπότσαρης γύρισε άπρακτος. Το Ιτς Καλέ ήταν περικυκλωμένο από τους σουλτανικούς.
Στις 24 Γενάρη το απόγευμα ο Κισσέ Μεχμέτ με 30 στρατιώτες και αξιωματικούς αποβιβάζεται στο Νησί φέρνοντας το φιρμάνι στον Αλή. Η συνοδεία μπήκε στην αυλή του μοναστηριού και προχώρησε προς το κελί. Ανώγειο -δωμάτιο (οντάς) με κρεβάτα μπροστά στην πέτρινη σκάλα.
Ο Αλής φωνάζει στον Κιοσέ:
– Μη κινηθείς από αυτού που είσαι.
– Φέρω το φιρμάνι, φώναξε ο Κιοσέ και βγάζει από το στήθος του ένα χαρτί. Και οι στρατιώτες του τρέχοντας ζώνουν γύρα – γύρα το κελί.
Ο Αλής τράβηξε από τη μέση το πιστόλι του και ρίχνει καταπάνω στο Μεχμέτ. Τον τραυμάτισε στην παλάμη. Αλλά την ίδια στιγμή βαρέθηκε και ο ίδιος στο χέρι. Αρχίζουν οι πυροβολισμοί από τους αντιπάλους.
Τον Αλή πληγωμένο, σε κακή κατάσταση, τον μεταφέρουν μέσα στον οντά, τον ξαπλώνουν πάνω στο σοφά και από τα παράθυρα πυροβολούν. Σουλτανικοί στρατιώτες πέρασαν στα υπόγεια του κελιού που ήταν ανοιχτός διάδρομος και από εκεί πυροβολούν το σανιδένιο πάτωμα, όπου επάνω του ήταν ξαπλωμένος ο Αλής. Τον τραυμάτισαν θανάσιμα στην κοιλιά.
Η πιστή του συνοδεία, βλέποντας τον Αλή να ξεψυχάει, παραδίνεται. Ο Αλής ετοιμοθάνατος φωνάζει στο Θανάση Βάγια:
– Τη Βασιλική μη την παραδώκεις ζωντανή. Σκότωσε την και πολεμάτε.
Οι Τούρκοι στρατιώτες ανέβηκαν στο κελί, έκοψαν το κεφάλι του Αλή, το έβαλαν σ’ ένα δίσκο και το πηγαίνουν στο Χουρσίτ. Βιάζονται να πάρουν το μπαξίσι. Ύστερα από ένα μήνα το κεφάλι του Αλήπασια έφθασε στην Πόλη και από εκεί το έθαψαν στο νεκροταφείο κοντά στην πύλη της Σηλυβρίας, εκεί όπου και τα κεφάλια των παιδιών του. Το σώμα του θάφτηκε στον οικογενειακό του τάφο δίπλα στο Φετιχιέ τζαμί.
Στο Κάστρο ο Σελήμ Τσιάμης δεν έβαλε φωτιά στη μπαρούτη. Λένε πως το κομπολόι του Αλή έφθασε στο Σελήμ, χωρίς να ξέρει κανένας πως. Και ότι η σωτηρία του Κάστρου οφείλεται στην Κυρά – Βασιλική που ήρθε σε μυστικές συνεννοήσεις με το Χουρσίτ και αυτή έστειλε το κομπολόι.
Ο Χουρσίτ έστειλε στην Πόλη το Θανάση Βάγια και τη Βασιλική. Ο σουλτάνος ήθελε να μάθει για τους θησαυρούς. Στην Πόλη παρέμειναν εξόριστοι στο Πατριαρχείο. Αργότερα τους εξόρισαν στην Προύσα. Όταν λευτερώθηκε η Ελλάδα το 1830, γύρισαν και οι δυο στην πατρίδα. Η Βασιλική έμεινε λίγον καιρό στο κτήμα της στη Θεσσαλία και αργότερα εγκαταστάθηκε στο χωριό Κατοχή, κοντά στο Αιτωλικό του Μεσολογγίου, όπου είχε επίσης κτήματα. Οι Ηπειρώτες διατήρησαν αγαθή ανάμνηση για την Ελληνίδα γυναίκα του Αλή. Έμεινε πιστή στη θρησκεία της, προστάτεψε κυνηγημένους συμπατριώτες και ημέρευε το άγριο λιοντάρι, τον Αλή, τον κοίμιζε στα γόνατα της.

Και ο Θανάσης Βάγιας σαν γύρισε από την εξορία, διορίστηκε σε κρατική θέση.
Πηγή: egiannina.wordpress.com